

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ ІМЕНІ
АДМІРАЛА МАКАРОВА
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ МОРЯ
КАФЕДРА ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА БЕЗПЕКИ

ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ
Галузь знань
07 УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ
Спеціальність
073 МЕНЕДЖМЕНТ
Спеціалізація
УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ

**НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА
«ТЕОРІЯ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНИХ СИСТЕМ»**

ПЛАН ЛЕКЦІЙ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕОРІЯ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНИХ СИСТЕМ

Лекція 1 (2 год)

Тема 1. Вступ до навчальної дисципліни «Теорія і методологія безпеки
соціальних систем»

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Стан безпекових відносин в Україні та необхідність формування знань з теорії і методології безпеки соціальних систем
2. Мета та програмні результати навчання
3. Місце і роль навчальної дисципліни у підготовці фахівців та її структура

Лекція 2 (4 год)

Тема 2. Безпека як соціальне явище та умова життєдіяльності

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Сутність та зміст поняття «безпека соціальної системи»
2. Загальна структура поняття «безпека соціальної системи» та зв'язок між її внутрішніми й зовнішніми елементами
3. Внутрішні елементи поняття «безпека соціальної системи»:

самодостатність, стійкість та їх характеристика

4. Зовнішні елементи поняття «безпека соціальної системи»: безпека як діяльність, процес, функція соціальної системи; безпека як філософія сучасного менеджменту; безпека як стан соціальної системи, їх характеристика та взаємозв'язок

Лекція 3 (2 год)

Тема 3. Соціальна система як об'єкт безпеки

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Сутність поняття «соціальна система»
2. Основні елементи соціальної системи: наявність корпоративних інтересів; наявність необхідних і достатніх компонентів та їх взаємодія; ієрархія структури; взаємодія із зовнішнім середовищем; цілісність
3. Внутрішні змінні елементи соціальної системи: цілі, структура, завдання, технологія і працівники, їх характеристика та вплив на безпеку
4. Зовнішні фактори соціальної системи прямої і непрямой дії, їх вплив на безпеку

Лекція 4 (2 год)

Тема 4. Корпоративна культура та її вплив на безпеку соціальної системи

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Роль корпоративної культури у життєдіяльності соціальної системи.
2. Сутність поняття «безпекової корпоративна культура» як складової корпоративної культури
3. Основні структурні елементи безпекової корпоративної культури: безпекова поведінка як норма у відносинах; безпекове мислення як цінність, їх зміст та взаємозв'язок
4. Діагностика та визначення рівня безпекової корпоративної культури

Лекція 5 (2 год)

Тема 5. Корпоративні інтереси та їх вплив на безпеку соціальної системи

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Сутність поняття «інтереси», їх роль у життєдіяльності соціальної системи.

2. Інтереси, їх сутність та вплив на безпеку соціальної системи
3. Корпоративні інтереси: форми впливу на функцію розвитку та функцію безпеки соціальної системи
4. Корпоративні інтереси з безпеки організації (інтереси другого порядку), їх зміст, види та значення для життєдіяльності соціальної системи
5. Діагностика та визначення рівня задоволення корпоративних інтересів

Лекція 6 (2 год)

Тема 6. Загрози соціальній системі

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Сутність, зміст та основні ознаки понять: «ризик», «виклик» «загроза», «небезпека», відмінності й зв'язок між ними та їх вплив на життєдіяльність соціальної системи
2. Класифікація загроз соціальній системі
3. Основні форми загроз: тіньова економіка, корупція, економічна злочинність, недобросовісна конкуренція, надзвичайні ситуації, їх сутність, зміст, механізми дії та зв'язок
4. Методика діагностики загроз соціальній системі

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

МЕТОДОЛОГІЯ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНИХ СИСТЕМ

Лекція 7 (4 год)

Тема 7. Безпекова діяльність соціальної системи

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Сутність, структура та загальна характеристика безпекової діяльності (функції безпеки соціальної системи)
2. Механізми безпекової діяльності: інформаційно-оперативні, попереджувально-профілактичні, ліквідаційно-відновлювальні, їх сутність, призначення та характеристика
3. Засоби безпеки: технічні, технологічні, економічні, правові, інформаційні, організаційно-управлінські, службові тварини, їх характеристика
4. Методи забезпечення безпеки: адміністративно-організаційні,

інформаційно-аналітичні, економічні, правові, технічні, психологічні, їх характеристика

5. Основні принципи безпекової діяльності: правомірність, системність, плановість, взаємодія, централізація управління, компетентність, їх характеристика

6. Основні суб'єкти безпекової діяльності соціальних систем, їх загальна характеристика

7. Сили безпекової діяльності, їх роль та основні функції

8. Об'єкти безпеки соціальної системи: матеріальні ресурси, фінансові ресурси, інформаційні ресурси з обмеженим доступом, персонал, імідж соціальної системи, їх характеристика

Лекція 8 (4 год)

Тема 8. Методологія безпеки соціальної системи

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Безпекова діяльність, її сутність та зміст
2. Сутність, зміст та структура поняття «методологія безпеки»
3. Рівні методології: технологічний, концептуальний, організаційний, світоглядний
4. Компоненти структури методології безпеки: домінуючий безпековий світогляд, тип безпекового мислення, безпекові парадигми, методика забезпечення безпеки, методи, методологічний підхід, їх характеристика

Лекція 9 (4 год)

Тема 9. Система безпеки організації

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Сутність, зміст та підходи до визначення поняття «система безпеки організації»
2. Моделювання як метод формування системи безпеки
3. Структура системи безпеки організації, її загальна характеристика
4. Цілі та завдання системи безпеки організації
5. Механізм та режим функціонування системи безпеки організації:

повсякденний режим, режим підвищеної готовності, режим надзвичайного (кризового) стану

Лекція 10 (6 год)

Тема 10. Проблеми діагностики стану безпеки та ефективності безпекової діяльності

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Сутність та зміст поняття «діагностика безпеки організації»
2. Методичні підходи до діагностики безпеки соціальної системи
3. Критерій оцінювання безпеки, граничний показник безпеки, індикатори безпеки, їх сутність та відмінності
4. Основні вимоги та алгоритм комплексної діагностики безпеки організації
5. Методика діагностики стану безпеки соціальної системи
6. Методика діагностики ефективності безпекової діяльності

Лекція 11 (6 год)

Тема 11. Управління сучасними системами безпеки організації

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Сутність та зміст управління функцією безпеки організації
2. Структура системи управління функцією безпеки організації: керуюча, результуюча та забезпечувальна підсистеми, їх повноваження та загальна характеристика
3. Складові технології управління функцією безпеки організації: управлінські ролі, функції, методи
4. Управлінські ролі: міжособові (керівництво), інформаційні (комунікації), прийняття рішень, їх зміст
5. Загальні функції: планування, організування, мотивування, контроль, їх управлінський та безпековий зміст
6. Методи управління: адміністративні, економічні, соціально-психологічні, їх управлінський та безпековий зміст

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ОСНОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Лекція 12 (2 год)

Тема 12. Національна безпека

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Система забезпечення національної безпеки
2. Об'єкти національної безпеки (людина, суспільство, держава) та суб'єкти її забезпечення
3. Основні функції суб'єктів забезпечення національної безпеки України
4. Загрози національним інтересам і національній безпеці України

Лекція 13 (4 год)

Тема 13. Правове забезпечення національної безпеки

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Система правового регулювання національної безпеки
2. Основні принципи забезпечення національної безпеки
3. Стратегія національної безпеки
4. Концепція національної безпеки
5. Формування доктрини безпеки
6. Проблеми правового регулювання забезпечення національної безпеки
7. Концептуальні основи формування правового поля забезпечення національної безпеки України

Лекція 14 (2 год)

Тема 14. Соціальна безпека держави

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Суть та значення соціальної безпеки держави
2. Об'єкти соціальної безпеки
3. Соціальні стандарти
4. Основні загрози соціальній безпеці держави – антагонізація соціальної структури, безробіття, масова девіантна поведінка, міжнаціональні та міжконфесійні конфлікти, духовно-аморальна аномія (відхилення в системі соціальних норм), відчуження населення від влади, бідність населення, стан

здоров'я населення, стан екології, ефективність органів влади, стан особистої захищеності

5. Оцінка соціальної безпеки України за основними індикаторами

Лекція 15 (2 год)

Тема 15. Економічна безпека держави

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Економічна безпека держави
2. Стратегія забезпечення економічної безпеки держави
3. Основні складові економічної безпеки держави
4. Основні загрози економічній безпеці України
5. Оцінка економічної безпеки держави
6. Методика розрахунку економічної безпеки держави
7. Основні індикатори стану економічної безпеки держави та їх порогові значення

Лекція 16 (2 год)

Тема 16. Демографічна безпека держави

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Суть демографічної безпеки держави
2. Основні індикатори демографічної безпеки держави: чисельність населення і динаміка його змін; вікова структура та міграційні процеси
3. Оцінка демографічної безпеки України
4. Політика держави щодо питання демографічної безпеки країни

Лекція 17 (2 год)

Тема 17. Енергетична безпека держави

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Суть та значення енергетичної безпеки держави
2. Основні показники енергетичної безпеки держави
3. Фактори впливу на енергетичну безпеку держави
4. Основні загрози енергетичній безпеці держави (зовнішні та внутрішні)
5. Оцінка стану енергетичної безпеки держави

6. Формування ефективної системи енергетичної безпеки України

Лекція 18 (2 год)

Тема 18. Зовнішньоекономічна безпека держави

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Суть та значення зовнішньоекономічної безпеки держави
2. Індикатори зовнішньоекономічної безпеки держави та їх порогові значення
3. Основні загрози зовнішньоекономічній безпеці держави у фінансовій, торгівельній, інформаційній, науково-дослідницькій сферах
4. Оцінка зовнішньоекономічної безпеки держави за основними показниками
5. Управління зовнішньоекономічною безпекою держави
6. Методи попередження та усунення загроз зовнішньоекономічній безпеці держави
7. Основні принципи забезпечення зовнішньоекономічної безпеки держави

Лекція 19 (2 год)

Тема 19. Продовольча безпека держави

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Суть та значення продовольчої безпеки держави
2. Основні індикатори продовольчої безпеки країни та їх порогові значення у світовій практиці та в Україні
3. Основні критерії визначення рівня продовольчої безпеки країни
4. Основні загрози продовольчій безпеці України (внутрішні та зовнішні)
5. Оцінка сучасного стану продовольчої безпеки України
6. Державна політика забезпечення продовольчої безпеки

Лекція 20 (2 год)

Тема 20. Інформаційна безпека держави

СТРУКТУРНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЇ

1. Суть та значення інформаційної безпеки держави
2. Об'єкти інформаційної безпеки. Доктрина інформаційної безпеки
3. Національні інтереси держави в інформаційній сфері
4. Основні загрози інформаційній безпеці держави у зовнішньополітичній

сфері, у сфері державної безпеки, у військовій сфері, у внутрішньополітичній сфері, у соціальній та гуманітарній сферах, у науково-технологічній сфері, в екологічній сфері

5. Напрями державної політики у сфері інформаційної безпеки України

6. Поняття інформаційної війни